

ZAVJETOVANJE ZA PRAVDU U GOSPODARSTVU I NA ZEMLJI

»ACCRA ISPOVIJEST«

Uvod

1. Kao odgovor na žurni poziv južne Afričke izborne jedinice koja se sastala u Kitwe 1995. g. i u znak priznanja za sve veću hitnost globalne ekonomske nepravde i ekološkog uništenja, 23. Opće vijeće (Debrecen, Mađarska, 1997.) pozvalo je crkve članice Svjetske zajednice Reformiranih Crkava da uđu u proces »prepoznavanja, obrazovanja, i ispovijesti«.

Crkve su se ogledale na tekst iz knjige proroka Izaije 58,6: »kidati okove nepravedne, razvezivat' spona jarmene, puštati na slobodu potlačene«, dok su čuli povike braće i sestara diljem svijeta i svjedočili Božjem daru stvaranja pod prijetnjom.

2. Od tada su se devet crkva članica obvezale na stav vjere; neke su u procesu zavjetovanja; a druge su proučavale probleme i prepoznali dubinu krize.

Nadalje, u partnerstvu sa Svjetskim vijećem Crkava, Luteranskom svjetskom federacijom i regionalnim ekumenskim organizacijama, Svjetska zajednica Reformiranih Crkava se bavi konzultacijama u svim regijama svijeta, od Seula / Bangkok (1999.) do Stony Pointa (2004.).

Dodatne konzultacije održane su sa crkvama s juga u Buenos Aires (2003.) i s crkvama sa juga i sjevera u London Colney (2004.).

3. Okupljeni u Accra, Gani, za Opće vijeće Svjetske alijanse Reformiranih Crkava, posjetili smo tamnice robova Elmine i Cape Coasta, gdje su milijuni Afrikanaca bili smješteni, prodani i podvrgnuti strahotama represije i smrti. Krikovi »nikad više« su se ispostavili kao laž zbog stvarnosti trgovine ljudima i ugnjetavanja globalnog ekonomskog sustava koje se nastavlja.

4. Danas smo došli kako bismo donijeli odluku o vjerskoj predanosti.

ČITANJE ZNAKOVA VREMENA

5. Čuli smo da stvorenje i dalje uzdiše, u ropstvu, čekajući svoje oslobođenja (Rim 8,22). Suočeni smo s plačem ljudi koji pate i s ranjenošću samog stvorenja. Vidimo dramatičnu konvergenciju između patnje ljudi i štete nanesene ostatku stvorenja.

6. Znakovi vremena su postali alarmantniji i mora ih se tumačiti. Temeljni uzroci masovnih prijetnji životu su prije svega produkt nepravdnog ekonomskog sustava kojeg brane i štite političke i vojne sile. Ekonomski sustavi su pitanje života ili smrti.

7. Mi živimo u skandaloznom svijetu koji negira Božji poziv na život za sve. Godišnji prihod najbogatijih 1 posto jednak je onim od najsiromašnijih 57 posto, a 24 000 ljudi umire svaki dan od siromaštva i pothranjenosti. Dug siromašnih zemalja i dalje raste, unatoč tome što su više puta otplatili svoju prvotnu posudbu. Ratovi vođeni poradi resursa uzimaju milijune živote, dok milijuni njih umiru od bolesti koje se mogu spriječiti. HIV i AIDS globalna pandemija pogađa život u svim dijelovima svijeta, te utječe na najsiromašnije, gdje generički lijekovi nisu dostupni.

Većina onih u siromaštvu su žene i djeca, a broj ljudi koji žive u apsolutnom siromaštvu na manje od jednog dolara po danu i dalje raste.

8. Politika neograničenog rasta među industrijaliziranim zemljama i želja za profitom transnacionalnih korporacija su opljačkali zemlju i ozbiljno oštetiti okoliš. Godine 1989, jedna vrsta je izumrla svaki dan, a do 2000. godine već je bilo da jedna vrsta izumre svakih sat vremena. Klimatske promjene, iscrpljivanje zaliha ribe, krčenje šuma, erozije tla, te prijetnje svježoj vodi samo su neke od razornih posljedica. Zajednice su narušene, izvori prihoda za život su izgubljeni, obalna područja i pacifički otoci su pod prijetnjom poplava, a broj oluja se povećava. Visoka razina radioaktivnosti prijeti zdravlju i ekologiji. Oblici života i kulturološko znanje su patentirani za financijsku dobit.

9. Ova kriza je izravno povezana s razvojem neoliberalne ekonomske globalizacije, koja se temelji na sljedećim uvjerenjima:

- nesputano natjecanje, konzumerizam i neograničen gospodarski rast kao i akumulacija bogatstva su najbolje za cijeli svijet;
- posjedovanje privatnog vlasništva nema socijalne obveze;
- novčana spekulacija, liberalizacija i deregulacija tržišta, privatizacija javnih komunalnih i nacionalnih resursa, nesmetan pristup za strana ulaganja i uvoz, niži porezi i neograničeno kretanje kapitala će postići bogatstvo za sve;
- društvene obveze, zaštita siromašnih i slabih, radnički sindikati, i odnos među ljudima, podložni su procesima ekonomskog rasta i akumulacije kapitala.

10. To je ideologija koja tvrdi da je bez alternative, te zahtjeva beskrajni dotok žrtava od siromašnih i samoga stvorenja. Lažno obećava da može spasiti svijet kroz stvaranje bogatstva i prosperiteta, uzimajući suverenitet nad životom i zahtijevajući potpunu odanost koja doseže do idolopoklonstva.

11. Svjesni smo veličine i složenosti situacije. Mi ne tražimo jednostavne odgovore. Kao tražitelji istine i pravde i gledajući kroz oči nemoćnih i potlačenih ljudi, vidimo da je aktualni svjetski (ne)red ukorijenjen u iznimno složenom i nemoralnom gospodarskom sustavu kojeg brani Carstvo. Koristeći izraz »Carstvo« mislimo na ujedinjavanje ekonomske, kulturološke, političke i vojne moći koja tvori sustav dominacije na čelu s moćnim nacijama kako bi štitili i branili svoje interese.

12. U klasičnoj liberalnoj ekonomiji, država postoji da štiti privatno vlasništvo i ugovore na konkurentnom tržištu. Tijekom borbe radničkog pokreta, države su počele regulirati tržišta i omogućiti socijalnu podršku ljudima; 1980-tih, putem transnacionalizacije kapitala, neoliberalizam je krenuo rastaviti funkcije socijalne države. Pod neoliberalizmom, svrha ekonomije je da poveća profit i povrat ulaganja za vlasnike proizvodnje i financijskog kapitala, pri tom isključujući većinu ljudi i tretirajući prirodu poput robe.

13. Kako su tržišta postala globalna, isto tako su i političke i pravne institucije koje ih štite. Vlada SAD-a i njezini saveznici, zajedno s međunarodnim financijskim i trgovačkim institucijama (Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka, Svjetska trgovačka organizacija) koriste političke, ekonomske ili vojne saveze kako bi zaštitili i unaprijedili interes vlasnika kapitala.

14. Vidimo dramatično približavanje ekonomske krize s integracijom ekonomske globalizacije i geopolitike podupreti neoliberalnom ideologijom. To je globalni sustav koji brani i štiti interese

moćnika. To utječe na sve nas i zarobljava. Nadalje, u biblijskoj terminologiji, takav sustav akumulacije bogatstva na štetu siromašnih se gleda kao nevjeran Bogu i odgovoran za ljudsku patnju koja se mogla spriječiti; te se zove Mammon. Isus je poručio kako se ne može služiti Bogu i Mammonu (Lk 16,13).

ISPOVIJED VJERE USRED EKONOMSKE NEPRAVDE I EKOLOŠKOG UNIŠTENJA

15. Vjerska predanost može se izraziti na različite načine u skladu s regionalnim i teološkim tradicijama: kao ispovijest, kao zajedničko ispovijedanje, kao vjerski stav, kao vjernost Božjem savezu. Biramo ispovijest, što ne znači klasično doktrinarno ispovijedanje, jer Svjetska zajednica Reformiranih Crkava ne može dati takvu ispovijest, već to znači pokazati nužnost i hitnost aktivnog odgovora na izazove našeg vremena i na poziv Debrecena. Pozivamo crkve članice da prime i odgovore na naše zajedničko svjedočanstvo.

16. Govoreći iz naše reformirane tradicije i čitajući znakove vremena, Opće vijeće Svjetske zajednice Reformiranih Crkava potvrđuje da je globalna ekonomska pravda esencijalna za integritet naše vjere u Boga i našeg učenja kao kršćani. Vjerujemo da je integritet naše vjere na kocki ako ne prekinemo šutnju ili odbijemo djelovati usred sadašnjeg sustava neoliberalne ekonomske globalizacije i stoga se ispovijedamo pred Bogom i jedni drugima.

17. Vjerujemo u Boga, Stvoritelja i Svedržitelja svega života, koji nas poziva kao suradnike u stvaranju i otkupljenju svijeta. Živimo pod obećanjem da je Isus Krist došao kako bi svi mogli imati život u punini (Iv 10,10). Vođeni i potvrđeni Duhom Svetim mi se otvaramo stvarnosti našega svijeta.

18. Vjerujemo da je Bog suveren nad svim stvorenjem. »Božja je zemlja i sve na njoj« (Ps 24,1).

19. Stoga, odbijamo sadašnji svjetski ekonomski poredak nametnut od globalnog neoliberalnog kapitalizma i bilo koji drugi gospodarski sustav, uključujući apsolutno planiranu ekonomiju; koje prkose Božjem savezu isključujući siromašne, ranjive i cjelokupno stvorenje iz punine života. Odbijamo svaku potražnju ekonomskog, političkog i vojnog carstva koje potkopava Božju suverenost nad životom i djeluje suprotno Božjoj pravednoj vladavini.

20. Vjerujemo da je Bog sklopio Savez sa svim stvorenjem (Post 9,8-12). Bog je stvorio zemaljsku zajednicu utemeljenu na viziji pravde i mira. Savez je dar milosti koji se ne prodaje na tržišnici (Iz 55,1). To je ekonomija milosti za kućanstvo svih stvorenja. Isus pokazuje da je to inkluzivni Savez u kojem su siromašni i marginalizirani povlašteni partneri i poziva nas da stavimo pravdu za »one najmanje od njih« (Mt 25,40) u središte zajednice života. Cijelo stvorenje je blagoslovljeno i uključeno u taj savez (Hoš 2,18 ss).

21. Stoga odbijamo kulturu neobuzdanog konzumerizma i natjecateljsku pohlepu i sebičnost neoliberalnog globalnog sustava tržišta ili bilo koji drugi sustav koji tvrdi da ne postoji alternativa.

22. Vjerujemo da je svaka ekonomija kućanstva života, koja nam je dana Božjim savezom za održavanje života, odgovorna Bogu. Vjerujemo da ekonomija postoji kako bi služila dostojanstvu i dobrobiti ljudi u zajednici, unutar granica održivosti stvorenja. Vjerujemo da su ljudska bića pozvana izabrati Boga umjesto Mammon (materijalizam) te da je ispovijedanje naše vjere čin poslušnosti.

23. Stoga odbijamo nereguliranu akumulaciju bogatstva i neograničen rast koji je već stajao živote milijuna i uništio velik dio Božjeg stvorenja.

24. Vjerujemo da je Bog – Bog pravde. U svijetu korupcije, eksploatacije i pohlepe, Bog je na poseban način Bog onih koji se nalaze u oskudici, koji su siromašni, izrabljivani, obespravljeni i zlostavljani (Ps 146,7-9). Bog poziva na pravedan odnos među svim stvorenjem.

25. Stoga odbijamo bilo kakvu ideologiju ili ekonomski režim koji stavlja profit ispred ljudi, koji ne mari za cjelokupno stvorenje i privatizira Božje dare koji su namijenjeni svima. Odbijamo bilo koji nauk koji opravdava one koji podržavaju, ili se ne mogu oduprijeti, takvoj ideologiji u ime Evanđelja.

26. Vjerujemo da nas Bog poziva da stojimo uz one koji su žrtve nepravde. Znamo što Gospodin traži od nas: činiti pravicu, milosrđe ljubiti i smjerno sa svojim Bogom hoditi (Mih 6,8). Pozvani smo ustati protiv bilo kakvog oblika nepravde u gospodarstvu i uništavanja okoliša, »tako da pravda može poteći kao voda i pravica kao bujica silna« (Am 5,24).

27. Stoga odbijamo bilo kakvu teologiju koja tvrdi da je Bog samo s bogatima i da je siromaštvo krivica siromašnih. Odbijamo bilo koji oblik nepravde koji uništava prave odnose – spol, rasa, klasa, invaliditet, ili kaste. Odbijamo bilo koju teologiju koja tvrdi da je ljudski interesi dominiraju nad prirodom.

28. Vjerujemo da nas Bog poziva da čujemo plač siromašnih i uzdisaje stvorenja te pratimo javnu misiju Isusa Krista, koji je došao kako bi svi imali život, u punini (Iv 10,10). Isus donosi pravdu potlačenima i daje kruh gladnima; On oslobađa zatvorenika i vraća vid slijepima (Lk 4,18); On podržava i štiti obespravljene, strance, siročadi i udovice.

29. Stoga odbijamo bilo kakvu crkvenu praksu ili učenje koje isključuje siromašne i brigu za stvorenje, u svojoj misiji; pružajući utjehu onima koji su došli da »krađu, ubijaju i uništavaju« (Iv 10,10), umjesto da slijede »Dobrog Pastira«, koji je došao da svi imaju život (Iv 10,11).

30. Vjerujemo da Bog poziva muškarce, žene i djecu iz svakog mjesta zajedno, bogate i siromašne, da podupiru jedinstvo Crkve i njenu misiju, tako da bi pomirenje na koje Krist poziva moglo postati vidljivo.

31. Stoga odbacujemo bilo kakav pokušaj, u životu crkve, da odvoji pravdu i jedinstvo.

32. Vjerujemo kako smo u Duhu pozvani da odgovaramo za nadu koja je u nama po Isusu Kristu i vjerujem – pravda mora prevladati i mir zavladatai.

33. Obvezujemo se da ćemo tražiti globalni savez za pravdu u ekonomiji i zemlji u domu Božjem.

34. Ponizno ispovijedamo tu nadu, znajući kako smo i mi, također, pod sudom Božje pravde.

- Potvrđujemo suučesništvo i krivnju onih koji svjesno ili nesvjesno imaju koristi od sadašnjeg neoliberalnog ekonomskog globalnog sustava; uviđamo da to uključuje i crkve i članove naše vlastite reformirane obitelji i stoga pozivamo na ispovijed grijeha.
- Potvrđujemo da smo postali zaneseni kulturom konzumerizma i konkurentnom pohlepom i sebičnošću sadašnjeg gospodarskog sustava. To je previše često proželo i samu našu duhovnost.

- Priznajemo naš grijeh zlouporabe stvorenja i neuspjeh u preuzimanju uloge kao upravitelji i prijatelji prirode.
- Priznajemo naš grijeh; naša razjedinjenost unutar reformirane obitelji oslabila je našu sposobnost služenja Božjem poslanju u punini.

35. Vjerujemo u poslušnosti Isusu Kristu – Crkva je pozvana ispovijedati, svjedočiti i djelovati, iako joj vlasti i ljudska prava možda zabranjuju, makar kazna i patnja bile posljedica tome (Dj 4,18 ss). Isus je Gospodin!

36. Mi se pridružujemo u slavljenju Boga, Stvoritelja, Otkupitelja, Duha, koji je »silne zbacio s prijestolja, a uzvisio neznatne. Gladne napunio dobrima, a bogate otpustio prazne.« (Lk 1,52 ss).

ZAVJETOVANJE ZA PRAVDU

37. Ispovijedajući svoju vjeru zajedno, zavjetujemo se u poslušnosti Božjoj volji kao čin vjernosti u međusobnoj solidarnosti i odgovornih odnosa. To nas povezuje u radu za pravdu u gospodarstvu i na zemlji, kako u našem zajedničkom globalnom kontekstu tako i u našim različitim regionalnim i lokalnim okruženjima.

38. Na tom zajedničkom putovanju, neke crkve su već izrazile svoju predanost u ispovijedanju vjere. Potičemo ih da i dalje provode tu ispovijest u konkretna djela kako globalno tako regionalno i lokalno. Druge crkve su već počele sudjelovati u tom procesu, što uključuje djelovanje i mi ih potičemo da se angažiraju i dalje, kroz obrazovanje, ispovijest i djela. Za one druge crkve, koje su još uvijek u procesu prepoznavanja, mi ih potičemo na temelju našeg uzajamnog zavjeta odgovornosti, produbiti svoje obrazovanje i krenuti naprijed ka ispovijed.

Onim drugim crkvama, koje su još uvijek u procesu priznavanja, potičemo na temelju naše uzajamne odgovornosti zavjetovanja, da prodube svoje obrazovanje i krenu dalje prema ispovijesti.

39. Opće vijeće poziva crkve članice, na temelju ovog odnosa zavjetovanja, da poduzmu težak i proročki zadatak tumačenja ove ispovijesti svojim lokalnim zajednicama.

40. Opće vijeće potiče crkve članice na provedbu ove ispovijesti slijedeći preporuke Odbora za javna pitanja o gospodarskoj pravdi i ekološkim pitanjima.

41. Opće vijeće obvezuje Svjetsku zajednicu Reformiranih Crkava da rade zajedno s drugim zajednicama, ekumenskom zajednicom, zajednicom drugih vjera, građanskim pokretima i narodnim pokretima za pravedno gospodarstvo i integritet stvorenja i poziva naše crkve članice da učine isto.

42. Sada strastveno navješćujemo: posvetiti ćemo naše vrijeme i energiju mijenjanju i obnavljanju gospodarstva i zemlje, birajući život, kako bismo mi i naši potomci imali život (Pnz 30,19)! (A.L.)